
Od redakcji = Editorial

Rocznik Muzeum Narodowego w Kielcach 23, 9-10

2007

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

OD REDAKCJI

W materiałach tomu 23 Rocznika Muzeum Narodowego w Kielcach, w pracach nie związanych bezpośrednio z zasobami muzealnymi, zwraca uwagę dominacja tematu regionalnego. I tak np. drugi i trzeci artykuł dotyczy malarstwa sakralnego. W pierwszym z nich Polskie Deesis. Proszowicki zespół polichromii... Anna Młodzikowska poddaje gruntownej analizie ikonograficznej ideowe treści proszowickiego zespołu polichromii i witraży znanego i cenionego artysty Jana Bukowskiego, który w okresie międzywojennym XX wieku - jako jeden z pierwszych - wprowadził do polskich świątyni malarstwo łączące tradycję z symboliką chrześcijańską oraz rodzime motywy sztuki ludowej. Taką właśnie realizację możemy jeszcze dziś zobaczyć w kościele pw. Najświętszej Marii Panny i Jana Chrzciciela w Proszowicach. W kolejnym artykule: Cykl malarski Franciszka Smuglewicza na Świętym Krzyżu autorka przybliży ideę powstania obrazów, uwzględnia przy tym stan badań, który znacząco wzbogacił się od czasu wcześniejszej publikacji w tomie 2 z 1964 r. Rocznika Muzeum Świętokrzyskiego; cennym dopełnieniem jest zarys dziejów konserwacji tychże siedmiu dzieł malarskich.

W innym, jakże ważnym i interesującym artykule: Herb krakowskiej kapituły, a herb miasta Kielce dr Jerzy Michta docieka pochodzenia i symboliki herbu krakowskiej kapituły. Udowadnia, że umieszczone w tarczy, na fasadzie pałacu biskupiego, trzy korony w otoczeniu świętych Stanisława i Wacława, to dokładne odwzorowanie pieczęci, którą kapituła i biskupi krakowscy - ówczesni właściciele Kielc - posługiwali się od XV do 2. poł. XVII wieku. Na tym też tle autor przedstawia pochodzenie miejskiego godła, sięgając do najstarszych zachowanych jego wizerunków. Praca ta przynosi także mało znane fakty z najnowszych dziejów herbu naszego miasta. Genezę powstania artykułu była dyskusyjna pisemna wypowiedź Edwarda Matysa - amatora, pasjonującego się historią Kielc, którą to w całości publikujemy przed tekstem dr. Jerzego Michty.

W grupie opracowań muzealiów ze zbiorów własnych zamieszczono artykuł Iwony Rakowskiej Nie jest sprawą losu, że takie mam życie..., w którym autorka przeprowadza analizę prac malarskich Stefana Żechowskiego, przedstawia wizję artysty na tle epoki i bliskich mu prądów w literaturze i sztuce. Natomiast Elżbieta Jeżewska w obszernej pracy o malarstwie historycznym zbiorach MNKi omawia obrazy powstałe od XVII aż do lat 60. XX wieku. Wśród nich są sceny z legendarnych pradziejów, poprzez średniowiecze (np. wizerunki władców polskich na fragmencie stropu z XVII wieku), aż po nowożytność, lata niewoli, czas niepodległości. Omawia też dzieła historyczno-rodzajowe, jak np. Wyjazd Marii Kazimiery Sobieskiej z Wilanowa J. Brandta, scenę Bitwy pod Beresteczkiem K. Piotrowicza-Macewicza, sceny z bitwy z Austriakami pod Raszynem J. Kossaka, w obronie Warszawy i powstań narodowych. Lata I wojny światowej otwiera tryptyk Kaczor-Batowski ukazujący wkroczenie do Kielc i bitwy strzelców Józefa Piłsudskiego w 1914 r. Najpóźniejsze sceny dotyczą końca II wojny światowej.

Przedmiotem trzeciej części tomu jest problematyka mniejszości narodowej - Żydów, żyjących na tym terenie do końca lat 30. XX wieku. I tak prof. Urbański przybliży życie i ówczesne problemy społeczności żydowskiej mieszkającej w Kielcach, Michał Kazimierz Nowak, pasjonat dziejów Wodzisławia, obrazuje początki osadnictwa Żydów w tym mieście od XVI wieku i wtopienie się ich w lokalną katolicko-kalwińską rzeczywistość. Artykuł, co prawda, nie jest dokładnym odwzorowaniem faktów, na straży których stoją historycy, ale dobrze oddaje specyficzne zależności w I Rzeczypospolitej. Tę część Rocznika kończy obszerny tekst Anny Ziarkowskiej dotyczący emancypacji Żydów w warunkach kształtowania się w XIX w. Królestwa Włoch.

Rocznik kończy seria artykułów z sesji popularno-naukowej, którą zorganizowano w naszym muzeum 15 marca 2006, dotyczącą uczniów Jana Matejki, których dzieła znajdują się w naszych zbiorach i eksponowane są stale w Galerii malarstwa polskiego i europejskiej sztuki zdobniczej. Uzupełnieniem całości jest Indeks treści tomów 1-23. W obrębie każdej z 11 grup tematycznych pracę ułożono alfabetycznie wg nazwisk. Do Indeksu dołączono alfabetyczny wykaz autorów.

Kielce, grudzień 2007 r.

EDITORIAL

The papers in Volume 23 of the National Museum of Kielce Yearbooks which are not directly related to the museum resources are by far dominated by regional subject matter. The second and third articles, for instance, pertain to ecclesiastical painting. In the former, entitled Polish Deesis: Jan Bukowski's Polychromes and Stained Glass at Proszowice, Anna Młodzikowska subjects to thorough iconographic analysis the ideological content of the Proszowice polychrome painting and stained glass group by a popular and established artist, Jan Bukowski. In the interwar period of the twentieth century, Bukowski was among the first to introduce painting which combined tradition with Christian symbolism as well as local folk motifs to Polish churches. This is what can still be seen at the Proszowice church of Holy Virgin Mary and John the Baptist. The next article, Franciszek Smuglewicz's Painting Cycle at Święty Krzyż, discusses the idea with which the paintings originated against the background of current research which has markedly progressed since an earlier publication in Volume 2 of the 1964 Świętokrzyskie Museum Yearbooks; valuable complement is provided by a survey of conservatory works performed on the seven paintings in question.

In yet another interesting and significant article, The Cracow Chapter Coat of Arms and the Coat of Arms of the City of Kielce, Dr Jerzy Michta investigates the origins and symbolism of the coat of arms of the Cracow Chapter. The author demonstrates that the three crowns placed in a shield on the façade of the Bishops' Palace, accompanied by the figures of St. Stanislaus and St. Wenceslaus, are a precise rendering of the seal which the Cracow chapter and bishops, the then owners of Kielce, used from the 15th century until the 2nd half of the 17th century. That is how the author traces the origins of the city coat of arms, reaching for its oldest preserved representations. This paper also brings to light little known facts from the most recent history of our city coat of arms, having been inspired by a controversial statement from Edward Matys, an amateur enthusiast of the history of Kielce, printed in full before Dr Jerzy Michta's text.

*The group of papers describing items from our own museum collections features an article by Iwona Rajkowska entitled *The coincidence is not that this life is mine...*, wherein the author analyses the paintings by Stefan Żechowski as well as presenting the artist's visions against the background of the epoch as well as the trends in literature and art with which he sympathised. Elżbieta Jeżewska, in turn, in her substantial work on historical painting in the collections of the National Museum of Kielce discusses paintings dating from the 17th century until the 1960s. They depict scenes starting from legendary prehistory, the Middle Ages (e.g. images of Polish kings on a 17th-century ceiling fragment) to the modern period, the years of partitions of Poland and the time of freedom. She also examines historical and genre works, such as *The Departure of Maria Kazimiera Sobieska from Wilanów* by J. Brandt, *the scene of The Battle of Beresteczko* by K. Piotrowicz-Macewicz, *scenes of the Battle of Raszyn against Austrians* by J. Kossak, *the defence of Warsaw and national uprisings*. The years of WW1 open with the triptych by Kaczor-Batowski which presents the 1914 march of Józef Piłsudski's riflemen from the Cracow region, via Kielce, towards Warsaw. The latest paintings show the end of WW2.*

The focus of the third part of the volume is the Jewish minority who lived locally until the late 1930s. Hence Prof. Urbański concentrates on the then life and problems of the Jewish community in Kielce; Michał Kazimierz Nowak, a researcher into the history of Wodzisław, describes the beginnings of Jewish settlement in this town in the 16th century as well as the integration of the Jews into the local Catholic and Calvinist population. The article may not be a precise account of facts as known to historians, but it does depict the unique relationships typical of the Commonwealth. This part of the Yearbook ends with a substantial text by Anna Ziarkowska on Jewish emancipation at the time of the formation of the Kingdom of Italy in the 19th century.

At the very end, the Yearbook includes a series of papers delivered at the scholarly session for the general public organised at our Museum on March 15, 2006, on the subject of Jan Matejko's disciples whose works form part of our collections and are exhibited at the permanent Gallery of Polish Painting and European Decorative Art.

Kielce, December 2007.